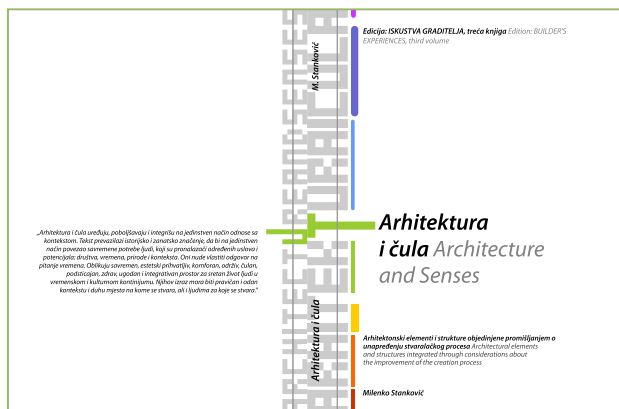

Архитектура и чула

Архитектонски елементи и структуре обједињени промишљањем о унапређењу стваралачког процеса

Аутор: **проф. др Миленко Станковић**
Издавачи: **Архитектонско-грађевински факултет
Универзитета у Бањој Луци, 2013**

Коначно једна књига која на овим нашим просторима спаја струку и хуманост. Проф. др Миленко Д. Станковић је редовни професор и шеф катедре за научну област *Архитектонско пројектовање* на Архитектонско-грађевинско-геодетском факултету у Бањој Луци. По садржају и наслову књиге – *Архитектура и чула* – могли бисмо очекивати да је аутор по професији психолог, неуро-физијатар и архитекта уједно. Но, аутор је архитекта, али њему не измичу суптилне људске потребе којима приступа преко опажања и ужитка. На примјер, пише овако: „Лични став архитекте и провјера умјетничког дојма пресудни су за бивствовање пројектованог догађаја, те интеграцију живота корисника у архитектонску структуру” (стр. 44). Аутор описује везу између архитекте, његовог дјела и корисника као однос између емоција, когниције, ужитка и комфора, доживљаја, сцене и амбијента. Ту интеракцију умјетнички види и доживљава као хумани стваралачки чин задовољавања потреба корисника архитектонског дјела.

Књига *Архитектура и чула* доноси ново озрачје у архитектонску струку и педагошки моћно дјелује, јер студенте води ка оном најхуманијем у струци, мотиву због кога су многи одлучили да упишу овај студиј, да хуманизују простор и људе учине сретним, јер ту проводе највећи дио свога живота. Књига заиста дјелује мотивационо, јер и друге кориснике не оставља равнодушним него их тјера да прочитају једно па друго поглавље, све док не прођу комплетан текст. Многи ће ову књигу читати на прескок, али ни једно поглавље неће моћи оставити непрочитано.

Као свака добра књига и ова има историјски дио, али аутор пише о практичним искуствима из свијета од 2000. до 2012.

год., дакле, преноси најновија искуства, избегавајући да уђе у бесконачну историјску причу коју можемо наћи у другим вриједним уџбеницима. Док пише о архитектонској цјелини, контексту, визији и концепту, аутор се успјешно бави анатомијом и аналогичном архитектонске структуре и осмишљава све три димензије свијета у коме живимо: под/земља, зид/стијена и кров/небо, чиме олакшава комуникацију, поспјешује и демистификује концепт. Не брините, аутор није остао само у ове три димензије – у поднаслову посвећеном футурологији захватио је и четврту димензију коју би Стивен Хокинг назвао простор/вријеме. Стручне књиге углавном читају људи из уже професије или струке, али ову књигу ће читати многи који нису архитекте, а желе сагледати квалитет живота у простору у коме станују, крећу се и раде. Разлог за то је и Станковићево сагледавање човјека као дијела архитектонске цјелине, његовог трагања и његовог контакта са том цјелином. Потребе као што су стимулација, сигурност и идентитет повезане су у овој књизи са утицајем амбијента, свјетлости, кретања и дизајна. Сагледавање будућности у архитектури неодојиво је од прорицања начина живота којим ће живјети наши потомци. Када говоримо о човјеку, морамо се подсетити једне бриљантне мисли филозофа Ернста Блоха који каже да је нада најљудскије осјећање. Управо овом човјековом одредницом Миленко Станковић почиње поглавље о футурологији: „Вјера и нада били су и остали битни стимуланси у архитектонском стваралаштву” (стр. 215). Разлажући овај однос, аутор истиче да архитектура и њени производи не могу и не смију бити роба, они су чин стваралаштва, ради се о умјетности којом архитекте задовољавају потребе оних којима је

њихово дјело намијењено, али и властите потребе. Умјетнички утисак о архитектонском дјелу и дух тог дјела, порука коју оно одашила, никада не могу бити резултат готовог рецепта. Ту се увијек ради о дози неизвјесности, а аутор Миленко Станковић сугерише да се у ту неизвјесност укључи и корисник архитектонске креације.

Прави архитекта се никада не смије доказивати дипломом или формалним звањем, него дјелом. Не ради се само о упечатљивим дјелима, него о дјелима која имају моралну вриједност, идентитет, ауторов печат и хуманост. То захтијева од архитекта перманентно усавршавање, да се не смије крити иза звања и дипломе, него да треба проучавати најновија сазнања архитектуре и свих струка које се баве потребама и будућношћу човјека. Аутор, без резерве, позива све колеге да се континуирано баве најновијим проучавањима хуманих социјалних наука како би савремени човјек и човјек будућности остварили подстицајан и здрав хумани живот. Сваки пројекат у архитектури треба видјети као дио хуманог живљења сваког појединца, а то значи да треба сагледати изводивост пројекта, његово одржавање и евентуално уклањање. Као што је током изградње врло тешко надокнадити пропусте архитекте, тако је тешко подносити и пропусте пројектанта који није сагледао потребе и начин живота човјека у будућности. На овај начин се футурологија испоставља као нужни дио професије сваког архитекте.

Живимо у будућности која је почела. Како каже Алвин Тофлер, будућност долази без питања, она нас једноставно заскочи, она претиче вријеме и нашу спремност да живимо са најновијим промјенама. На примјер, 2004. год. нису ни постојала она занимања која ће само 6 година касније, 2010. год, бити међу десет најтраженијих на планети. Како у тим околностима градити за будућег човјека, за будућа пословна и професионална здања? Питања слична овоме аутор не номинује будућим архитектима као фрустрацију, него као изазов. Управо то указује на љепоту архитектонске професије, на сву суптилност и хуманост коју она носи у себи.

На крају, свако ко прочита књигу *Архитектура и чула* биће захвалан проф. др Миленку Станковићу за огроман труд који је уложио у писање 335 страница Б₅ формата у фонту аријел. Књига је у тврдом повезу, писана јасним и чистим језиком, без сувишних формула и израчунавања, са бројним илустрацијама најуспјешнијих архитектонских остварења у свијету. Ради се о 335 страница уживања, о дјелу које ће свако читати са осјећајем да је оплеменио своју визуру стварности око себе, а биће захвалан аутору што је унио више свјетлости у сагледавање кућа, мостова, зграда, споменика и свих других архитектонских рјешења са којима се свакодневно сусреће.

Проф. др Ненад Сузић